

Samenvatting van het

PROJECTPLAN (HOOG)BEGAAFDHEID

*Ontwerp van een dekkend netwerk voor ondersteuningsbehoeften rondom hoogbegaafde/hoog
sensitieve leerlingen binnen de regio Noord Kennemerland.*

'Perspectief voor ieder kind'

1. Aanleiding

Een aantal jaar investeert onze regio in het passend onderwijs, hoogbegaafdheid is een van de onderwerpen waar wij in het kader van passend onderwijs met onze samenwerkingspartners over praten.

We hebben dit projectplan gezamenlijk met de gemeenten, jeugdhulpaanbieders en ouders opgesteld en in de bijeenkomsten van de netwerkgroep HB om tafel gezeten om te zorgen voor onderlinge afstemming en commitment.

Het samenwerkingsverband, de schoolbesturen, de scholen en de gemeenten hebben al veel gedaan en willen nu met gebruik van de subsidiegelden zorgen dat we voor alle (hoog)begaafde leerlingen in onze regio een goede en duurzame ondersteuningsstructuur kunnen opbouwen.

2. Onze visie – Perspectief voor ieder kind

Om te voorkomen dat (hoog)begaafde kinderen in het onderwijs en binnen onze samenleving tussen wal en schip raken, is het nodig dat samenwerkende partners met expertise op dit gebied de handen ineenslaan zodat ook voor deze kinderen een toekomstperspectief wordt geboden.

Met het bieden van dit perspectief werken het samenwerkingsverband en haar partners actief aan het bevorderen van deelname aan de maatschappij op de lange termijn.

3. Onze doelgroep

a. Leerlingen

Binnen het samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs Noord-Kennemerland is de doelgroep (hoog)begaafde kinderen met een vastgelopen ontwikkeling of die dreigen vast te lopen in hun ontwikkeling. Dit zijn kinderen met veel potentieel die om verschillende redenen uitvallen/dreigen uit te vallen binnen het onderwijs en vastlopen in hun ontwikkeling.

Tijdige (h)erkenning is belangrijk om te voorkomen dat deze kinderen psychisch afhaken en niet meer willen leren. Wij zien in ons samenwerkingsverband een groep (hoog)begaafde leerlingen die in een intern conflict zijn terecht gekomen en niet meer willen en kunnen leren. Kenmerkend aan dit intern conflict is dat het veelal gepaard gaat met een grote mate van onzekerheid en angst; het gevoel niets te kunnen. Het intern conflict kan zich op verschillende manieren uiten: faalangst, druk gedrag, obstinaat gedrag, clownesk gedrag, zich terugtrekken, opsluiten in de eigen leefwereld of niet meer willen leven. Op dit moment is het regulier onderwijs vaak onvoldoende voorbereid om deze kinderen de juiste begeleiding en ondersteuning te bieden.

In onze regio delen we de doelgroep in volgens drie niveaus:

- Basis ondersteuning en licht ondersteuning niveau 0-1
- Extra ondersteuning niveau 2-3
- Extra ondersteuning niveau 4

Met deze subsidieaanvraag richten wij ons op de kinderen die extra ondersteuning nodig hebben. We kijken daarbij of het niveau basisondersteuning en lichte ondersteuning (0-1) is meegenomen en op orde is. Dit betekent dat wij altijd alert blijven dat op alle niveaus de ondersteuning op orde is en aandacht geven waar aanscherping of verbetering nodig is. We zien nu dat kinderen uitvallen en dat willen we gaan aanpakken. Dit doen we door vroegtijdig te signalering en handelen (niveau 0, 1 en 2) en een passend aanbod te bieden (niveau 3 en 4).

b. Ouders

Samen met ouders, intern begeleiders, consultants en onderwijsprofessionals hebben we stappen gezet om het Oudersteunpunt vorm te geven. Ouders hebben er behoefte aan om samen met de leerkracht in gesprek te gaan en een plan te maken als de ontwikkeling van hun kind niet goed verloopt. Als samenwerkingsverband investeren we in ouders: de motor van de ontwikkeling van hun kind. Zodat ze met hun kind de weg hervinden, zich gehoord voelen en zich ondersteund voelen. Communicatie tussen de samenwerkingspartners onderling en communicatie met de ouders is een essentieel onderdeel van een proces van begeleiding van een kind.

Het samenwerkingsverband wil over vier jaar een digitaal kenniscentrum hoogbegaafdheid aanbieden, waar zowel ouders, kinderen als professionals informatie vandaan kunnen halen.

4. Ons eindresultaat

In de komende jaren blijven we onderling afstemmen, zowel beleidsmatig als in de uitvoering. Vanuit de 5 gemeenten, het samenwerkingsverband, ouders en jeugdhulpaanbieders in onze regio zal er daarom deel blijven worden genomen aan de inhoudelijke netwerkgroep (hoog)begaafdheid. Binnen deze netwerkgroep wordt gekeken naar de praktijk, worden signalen besproken en wordt gewerkt aan oplossingen voor de kinderen en professionals.

“In de regio hebben wij onze met ‘good practice’ opgebouwde ervaring ruim ingezet om op diverse onderdelen een doorontwikkeling te maken en vanuit die situatie door te blijven groeien in een gezamenlijk proces”.

In onze acht werkgebieden zijn we gekomen tot een (gezamenlijke) procesinrichting en werkwijze voor kinderen (en hun ouders) die ondersteuning nodig hebben. Elk werkgebied heeft straks een talentcoördinator en een talentontwikkelaar die een aanjaagfunctie heeft ten aanzien van de basisondersteuning om zo tot een passend aanbod te komen.

“We zijn in staat om te kijken vanuit de leefomgeving en behoefte van het kind. We hebben alle ondersteuningsvragen in beeld en kunnen met alle expertise in huis preventief en passend maatwerk bieden voor onze leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben”.

Dit alles om er voor te zorgen dat we, met het inrichten van een dekkend ondersteuning continuüm, een goede en duurzame ondersteuningsstructuur voor onze hoogbegaafde leerlingen kunnen opbouwen.

“Het onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen vindt plaats op de eigen school. Het klassenmanagement, het pedagogisch en didactisch klimaat zijn op iedere school dusdanig op orde dat er in slechts een beperkt aantal specifieke voorzieningen nodig zijn. Deze zijn verspreid over het hele werkgebied van de regio en nodig voor de leerlingen die echt in contact met gelijkgestemden leren om te leren, executieve vaardigheden ontwikkelen en via samenwerking, verder ontplooiën”.

5. Onze ontwikkeldoelen

- Scholen kunnen vaststellen welke ontwikkeldoelen kinderen hebben.
- Scholen hebben een breed handlingsrepertoire in hun aanpak en zijn beter in staat om meer- en hoogbegaafdheidskenmerken te herkennen. Zij spelen dan snel in op de problematiek en bieden een passend aanbod en begeleiding.

- Hoogbegaafde – hoog sensitieve kinderen krijgen een passend onderwijsaanbod, waardoor ze zich weer kunnen ontplooiën binnen hun eigen basisschool. De leerkracht, school en ouders worden geschoold en begeleid om onderwijs op maat te bieden en op welke wijze ze het kind in zijn of haar ontwikkeling het beste kunnen ondersteunen.
- Hoogbegaafde – hoog sensitieve leerlingen die vastlopen in hun ontwikkeling krijgen een gespecialiseerde begeleiding om weer lerend te kunnen worden en terug te gaan naar de basisschool (mogelijk in samenwerking met experts van bijvoorbeeld Trimaran).
- Een coördinerende specialist met als functie: in kaart brengen welke onderwijs- en ondersteuningsbehoeftes op de scholen leven en welke trainingen/scholing daarbij nodig is.
- De leerkracht kan de onderwijsbehoefte van deze leerling in kaart brengen en er naar handelen.
- Regulier als het kan, specialistisch waar nodig.

6. Onze uitgangspunten

De uitgangspunten van ons samenwerkingsverband zijn:

- We willen expliciet uitgaan van ondersteuningsbehoeften.
- We willen streven naar maximale autonomie van een school, bestuur en samenwerking binnen (een deel van) een gemeente om zelf invulling te geven aan deze ondersteuningsbehoefte.
- De scholen zijn en blijven verantwoordelijk voor basis- en lichte ondersteuning. Om op deze manier de juiste ondersteuning en begeleiding te kunnen bieden voor leerlingen die uitgedaagd en ondersteund moeten worden. Het samenwerkingsverband biedt ondersteuning aan wanneer een kind meer nodig heeft.
- Leerlingen hebben er recht op om zo thuisnabij mogelijk onderwijs te genieten. Dit betekent dat we moeten nadenken over welke ondersteuningsvragen op schoolniveau worden ingevuld, welke op gemeenteniveau en voor welke vragen er met hulp van het samenwerkingsverband naar elders kan worden verwezen.
- We werken vanuit de visie waarbij het kind centraal staat, zodat het belang en de leefomgeving van het kind voorop staat.
- Vanuit preventie werken we aan een duurzame 'basis op orde' en zelfredzaamheid van het kind.

7. Onze werkwijze

a. Talentcoördinatoren en talentontwikkelaars

Elk werkgebied heeft een talentcoördinator en elke school een talentontwikkelaar, HB specialist of talentcoach, die een aanjaagfunctie heeft ten aanzien van de basisondersteuning om zo tot een passend aanbod te komen. Binnen het samenwerkingsverband wordt tijdelijk een onafhankelijk coördinator specialist HB aangetrokken, die een belangrijke schakel is tussen het samenwerkingsverband en de werkgebieden. De talentcoördinatoren en coördinator specialist zijn een spil in de kennisdeling. De coördinator specialist heeft ook contact met de Trimaran zodat er meer verbinding komt tussen de scholen de Trimaran.

b. Het opzetten van een digitaal kenniscentrum hoogbegaafdheid

Het samenwerkingsverband biedt over vier jaar een digitaal kenniscentrum hoogbegaafdheid aan, waar zowel ouders, kinderen als professionals informatie vandaan kunnen halen. Er wordt duidelijk in kaart gebracht welke routes er zijn, wanneer er mogelijk sprake is van hoogbegaafdheid en welke ondersteuning er mogelijk is.

c. Het gebruik van maken van good practices

We identificeren onze eigen 'good practices' en gebruiken deze om verschillende werkgebieden onderling te versterken. Wat gaat goed en wat vanuit de eigen praktijk nemen we over in de andere werkgebieden.

d. We zijn in gesprek met elkaar

We blijven in gesprek met elkaar om de ondersteuningsvragen in te passen in een nieuwe procesinrichting en gezamenlijke werkwijze. Wat heeft iedereen nodig en waar lopen de professionals tegen aan? Voldoen we aan de uitdaging om de ondersteuningsvragen passend te maken voor het kind? We evalueren dit proces en richten daar een monitor voor in.

We blijven overleggen, bespreken en afstemmen met alle samenwerkingspartners over de inrichting en organisatie van de aansluiting van jeugdhulp en (passend) onderwijs in en om de school. Op deze manier creëren we een flexibele werkwijze voor de ondersteuning van hoogbegaafde leerlingen.

e. We bieden scholing aan en faciliteren kennisuitwisseling

Het ondersteunen en faciliteren middels (gezamenlijke) scholing, kennisuitwisseling, afstemming en een lichte vorm van procesbegeleiding voor en tussen partijen en experts.

f. We zetten in op een doorlopende lijn

Het is van belang om een doorgaande ontwikkellijn tussen de voorschool en het primair onderwijs te hebben. De wens is om te zorgen voor een warme dossieroverdracht waarbij vanuit de voorschoolse voorzieningen aan het primair onderwijs een zo compleet mogelijk dossier meegegeven wordt van alles wat een leerling gedaan en geleerd heeft en wat erover bekend is. Daarnaast zoeken we naar manieren om te werken met doorlopende leerlijnen, zodat op datgene wat een kind in de voorschool geleerd heeft verder gebouwd kan worden in het primair onderwijs.

Wij initiëren een begeleidingstraject om de aansluiting tussen de voorschool en het primair onderwijs zo soepel mogelijk te laten verlopen en daar gezamenlijk afspraken over te maken met alle betrokkenen zoals onder andere de gemeenten.

Er vindt afstemming plaats tussen het primair onderwijs en voortgezet onderwijs (po-vo). We willen deze afstemming blijven continueren voor een warme overdracht van het po naar het vo.

g. We maken gebruik van een inhoudelijk georiënteerde netwerkgroep

De netwerkgroep is de spil waarin kennis ontwikkelt en gedeeld wordt en van waaruit de ontwikkeling en borging op scholen gestimuleerd wordt. De focus komt nog meer te liggen op het verwerven van inhoudelijke kennis en expertise op het gebied van hoogbegaafdheid en deze kennis te brengen naar regulier onderwijs om hen te versterken in de aanpak hoogbegaafdheid.

Ook coaching van leerkrachten/mentoren en effectieve beïnvloeding binnen de school hoort bij deze netwerkgroep om ervoor te zorgen dat de opgedane kennis en expertise door medewerkers van alle scholen leidt tot structurele verbetering van het aanbod op scholen.

Streven is om de onderwijs-zorgarrangementen te laten opgaan in het regulier onderwijs. In het eerste jaar van de subsidieperiode wordt een concrete opdracht geformuleerd voor deze doorontwikkeling.

Door middel van deze aanvraag verbreden we de netwerkgroep naar een professionele leergemeenschap op het gebied van hoogbegaafdheid. Dit doen we door o.a. intervisiebijeenkomsten te organiseren, leergangen aan te bieden gericht op coaching van leerkrachten en borging van kennis, expertise en werkwijzen binnen de eigen organisaties en trainingen te blijven organiseren. Input wordt verkregen door middel van ervaringen en evaluaties van 'voorlopende scholen', en inhuur van experts.

Bijlage 1 - Onze regio

1. Onze activiteiten

In de afgelopen jaren hebben we in samenwerking met de besturen en de gemeenten sterk ingezet op het passend onderwijs en daarmee deels op het thema hoogbegaafdheid.

We zien dat alle werkgebieden bezig zijn met het bekijken welke ontwikkeling in hun werkgebied gewenst zijn. Het ene werkgebied is hier verder mee dan het andere werkgebied: sommige gebieden zijn al zeer actief en besteden zelfs meer dan 5% van hun budget aan innovatie. Elk werkgebied is verschillend. De verschillen worden bepaald door de diversiteit in populatie, door de diversiteit van scholen en de mate van samenwerking tussen de scholen. We zien dat de werkgebieden innovatie niet als een doel op zich zien, maar als een manier om beter antwoord te kunnen geven op vraagstukken die bij hen leven.

Een greep uit de activiteiten:

- In Bergen loopt sinds enkele jaren het innovatietraject Hoogbegaafden/hoog sensitief voor leerlingen uit de groepen 5 t/m 8. Er is op alle scholen in Bergen een talentontwikkelaar aangesteld die de vraagbaak is en expertise heeft om leerkrachten te ondersteunen. De talentontwikkelaars hebben maandelijks intervisie. Zo vergroten zij hun expertise en bouwen ze mee aan een dekkend netwerk.
- De meeste scholen hebben binnen de regio Noord Kennemerland plusklassen of iets vergelijkbaars ten aanzien van succesvolle hoogbegaafden. De bekostiging valt onder lichte ondersteuning en wordt dus door de scholen zelf bekostigd.
- In werkgebied Bergen worden er middagen georganiseerd van leerlingen die nu nog vastlopen op de eigen basisschool. Twaalf leerlingen nemen tijdelijk deel aan deze middagen totdat ze weer 'succesvol' kunnen zijn op hun eigen basisschool. Deze leerlingen blijven ingeschreven op de eigen basisschool. Er wordt gewerkt aan:
 - een uitdagende, verrijkende, verdiepende en verbrede leeromgeving
 - het aanleren van verschillende oplossingsgerichte gedragsinterventietechnieken om zelf toe te passen. De leerling leert hoe hij zichzelf kan bijsturen (executieve functies; van fixed mindset naar growth mindset)Het is slechts voor beperkte duur per hoogbegaafde/hoog sensitieve leerling nodig. Uiteindelijk zijn de scholen zelf in staat om 'Peergroups' te organiseren. Het project wordt gemonitord door de consultant, de coördinator van de talentontwikkelaars en de werkgroep in samenspraak met het werkgebied Bergen.
- In Alkmaar Noord functioneren drie plusklassen voor hoogbegaafden en er is een aanbod voor begaafde leerlingen in ontwikkeling. Binnen een aantal scholen zijn interne plusklassen gestart, waar meestal begaafde/hoogbegaafde leerlingen een aanbod krijgen. Standaardisering binnen de reguliere groepen is de vervolgstap door aanbod masterclasses.

2. Aansluiting onderwijs-zorg

We zijn continu bezig ons netwerk door te ontwikkelen, zodat het dekkend blijft. Op verschillende manieren bieden we voorzieningen waarin onderwijs en zorg samenwerken:

- De Netwerkgroep 2,5-7-jarigen (Alkmaar en Heerhugowaard). Op dit moment zijn er vier onderwijs-zorggroepen in de regio (De Stip heeft drie groepen in Alkmaar en Nexus heeft 1 groep in Heerhugowaard).
- Trimaran: voor hoogbegaafde kinderen die vastgelopen zijn in hun ontwikkeling. De Trimaran is een voorziening waar zowel onderwijs als jeugdhulp wordt geboden. Het betreft een voorziening voor hoogbegaafde leerlingen van 6 t/m 12 jaar, die in het regulier onderwijs vastlopen of zijn vastgelopen door stagnatie op motivatie, aanbod, aansluiting en/of welbevinden. De Trimaran is een bovenschoolse voorziening, waar onderwijs en zorg (jeugdhulp) samenwerken en onderwijs op maat wordt geboden. De kinderen worden gezien, begrepen en bloeien kinderen op. Door passende ondersteuning en begeleiding hebben ze minder last van faalangst, hun zelfvertrouwen groeit, ze krijgen weer zin en plezier in school en ontwikkelen vriendschappen met peers. Terugkeer naar het regulier onderwijs is een belangrijk doel van het onderwijs-zorgarrangement.

Wij willen deze voorziening graag door ontwikkelen en het team de training geven om juist die bijzondere combinatie van expertise op het gebied van (hoog)begaafdheid in combinatie met kennis van gespecialiseerd onderwijs een plek te geven naar het regulier onderwijs. Er heeft onlangs een evaluatie plaatsgevonden over de voorziening Trimaran. Op basis hiervan is besloten nog een aantal jaar door te gaan met het onderwijs-zorgarrangement (totaal inclusief pilotjaar 5 jaar). De aankomende jaren wordt ingezet om het regulier onderwijs te versterken, zodat een voorziening als Trimaran in zijn huidige vorm niet meer nodig is.

- De Boog is een samenwerking tussen Heliomare Onderwijs en Esdégé-Reigersdaal. De Boog is in maart 2018 gestart op initiatief van ouders voor kinderen met autisme.
- Buitengewoon Leren is een samenwerking tussen Ronduit Onderwijs en Stichting Landzijde. Sinds maart 2018 kunnen er kinderen geplaatst worden op een zorgboerderij waar een vaste leerkracht digitaal onderwijs verzorgt.
- Stichting KanZklas. Deze stichting is in het leven geroepen voor meervoudig ernstig beperkte kinderen en is in het najaar 2017 gestart.

Naast bovenstaande voorzieningen gebeurt er veel op samenwerking en ontmoeten partners elkaar regelmatig.